

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: **Dr. KUN BÉLA** és **Dr. RÉVÉSZ IMRE.** Főmunkatárs: **Dr. SZÁSZ IMRE.**

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Dr. Baltazár Dezső püspök beszéde az egyetem központi épületének megnyitásán.

Tisztelt Egyetemi Díszközgyűlés!

Nem gondolnám, hogy történelmi jelentőség és érzelmi mélység tekintetében lenne jogositottabb tényező, mint aminő a Tiszántúli református egyházkerület s a kebelébe tartozó debreceni Kollégium a Tisza István Tudományegyetem központi épületének mai megnyitó ünnepén. Az új egyetem kibontakozó életére ma reátételek a korona. A korona fön, a fő törzsön, a törzs lábakon s a lábak alapon állanak. Az alap a debreceni Kollégium azoknak a történelmi értékeknek az összeségével, amelyekben mint osztályozott s mégis összeolvadó kincsek ott vannak a hit tisztaságának és határozottságának, a tudomány szabadságának és józanságának, a nemzeti eszme mélységének és forrásának, a magyar nyelv természetes gyökerének, színének és illatának, az egyszerűség méltóságának, a méltóság alázatának, a megértés minden eszményekért buzgó áldozásának elvitathatatlán tényei, érdemei.

Ebből a lelki talajból kell áradni minden erőnek a csontokon, húson, vérereken, ideghálózaton, agyvelőn keresztül fel a koronáig. Akkor ez a korona, ez a központi épület mindig fényes lesz. Nem a művészet pompájától lesz fényes, hanem az öröklött lélektől, amely reá, benne, belőle és róla ragyog. Ha ez a lélek, ennek a léleknek tisztasága, fénye, tüze, teremtő és megtartó ereje bárki és bármi által megoltatik benne, akkor kár volt ezzel a házzal eltapodtatni a nagyerdőnek egy szál ibolyáját, gyöngyvirágát és elhallgattatni egy zengő csalogányát, bűgő vadgalambját.

Történelmi szüksége, értelme, haszna és dicsősége ahhoz a lélekhez van kötve, amely onnan a szenvedésekkel és dicsőségekkel felszentelt Kollégiumból sugárzik s a Rákóczi harangjából hullámszik felé; amely léleknek jellegzetességét a Tiszántúl kuruc kálvinizmusa adja meg.

Általam az anya üzen megkoronázott gyermekének. Könnyeinek fele örömből, fele fájdalomtól van, mint minden édesanyáé, mikor dicsőségbe távozó gyermeke után tekint.

Áldást mondok e házra. Legyen a dicsősége állandó, azzal a hűséges szolgálattal, amelynek örökséges kötelezését Isten és haza irányában századok soha meg nem zavarodott folytonosságától vette. Ebben a folytonosságban vele és mellette leszünk történelmi erőnk teljességével. Jogait erősítjük, kötelességeit könnyítjük, szárnyait emeljük, sorsát védjük, mert ebben Isten és haza iránti szent szolgálatot látunk és vállalunk.

EGYHÁZ

Szanálás.

Mióta reánk szakadt a nyomorúság súlyos terhe, azóta nap mint nap olvasunk, beszélünk és cikkezünk arról, mikép szabaduljunk e félelmes nyomás alól, hogyan mentjük meg az összeroppanástól államunkat, egyházainkat, intézményeinket, stb., stb. Természetes, nem maradhat el ezzel kapcsolatban a kritika sem, mely a mult bűneit ostromozza, egyenesen vádolván a mai haldokláshoz hasonló élet előidézésével. Nem tanultuk meg a bő esztendők alatt az okos gazdálkodást, de míg volt miből, bőven költekeztünk, talán felesleges dolgokra is, nem gondoltunk arra, hogy az még meg is változhatik, nem takarékoskodtunk, nem tartalékolunk semmit az esetleges jöhető szűk esztendőkre. Most azután, mikor elkövetkezett e szomorú időszak, recseg-ropog épületünk, szüntelen összedőléssel fenyegetve. És mi mit teszünk, semmi mást, mint az az ember, kinek házateteje lán-gokba borult, fut házától kiabálva, emberek segítség, mentsek meg házamat, bútoraimat a pusztulástól, a helyett, hogy kimentette volna menthető bútorait és mire a segítséggel megérkezett, akkorra már leégett háza minden bennevalóval együtt.

Mi is segítségért kiáltozunk, de magunk nem mentjük a menthetőt. Bele kiáltjuk a mi kis világunkba ezt a ma félelmissé vált szót: szanálni, azaz minden vonalon a kiadást a minimumra csökkenteni, de magunk felünk tőle, mert talán a mi érdekeinket is érinti, de ha már csakugyan reávisz a nyomorúság, csak félve tesszük, csak egy grammnyit belőle, mert erős mérég és a sok megöl.

A szanálás, illetve Kelemen Gyula: „Egyházaink anyagi válsága...” című cikke adta kezembe a tollat, hogy reámutassak tapasztalataim alapján, hogyan hajtjuk mi végre a szanálást, miképpen igyekszünk megmenteni egyházunkat. Tapasztalataim alapján csak haza beszélhetek, így csupán a beregi állapotokról szólhatok.

*

Természete az a magyarnak, hogy nem szeret utolsóinak látszani még akkor sem, ha szegény. Igyekszik követni a jómódút, ha mindjárt megerőltetésével és erején felül való költséggel jár is. Így volt ez a mi csonka, 24 kicsiny, szegény egyházközségből álló egyházmegyénk megszervezésekor is. Hogy komplett legyen és semmiben hiány ne legyen, megszerveztetett a teljes tisztikar, mely áll: esperes, gondnok, 10 tanácsbíró, 2 főjegyző, 2 jegyző, 1 közpénztárnok, 1 gyámpénztárnok, 1 számvévő, 1 ügyész, 1 tanügyi elnök, 1 belmissziói előadó, 1 levéltárnokból, összesen 23 tisztviselőből. Ezek közül, mint azt Kelemen már kimutatta, 9 lelkészi tisztviselő 2320 pengő tiszteletdíjat élvezett, míg külön az egyház és iskola-körlátogatók minden egyes egyháztól az ő személyi és fogatjuk ellátásán kívül 10—10 P napi és fuvardíjat kaptak, még olyankor is, ha egy napon két egyházat vizsgáltak, vagyis akkor két napi és két fuvardíjat vettek föl egy napra. Megemlítendő, hogy az ellátási díjat az egyházak külön fizették meg a lelkésznek minden személy után egy napra 10 P-t.

Hogy csorba ne essék az egyes tisztségek hivatalán, tehát minden fizetéses hivatali állásnak, azaz levelező-hivatalnak külön iktató-, postakönyv, pecsét, címnyomatos boríték stb. jár, úgy hogy a mi 22 anyaegyházzal bíró egyházmegyénkben 9 külön pecséttel, iktató-, postakönyvvel ellátott hivatal van.

A különböző bizottságokról nem is szólok, elég annyi, hogy a 22 lelkész közül talán 5 olyan közpap van, aki tisztséget nem visel, vagy nem tagja valamely bizottságnak. Hát kérem, az ily nagy szervezethez, dús javadalmazással járó tisztségek megőrlik a még oly gazdag — nem pedig az ily kicsi, 4—800 lelkes, szegény, nyomorral küzdő beregi egyházakat is. 37 filléres, utóbb már 24 fillerre leszállított lélek utáni hozzájárulás a közigazgatásra, megemészti nemcsak az adósegélyeket, de az egyházakat is.

Amikor már éreztük a mind súlyosbodó nyomorúság terhét, 1931 tavaszi közgyűlést megelőző tiszti értekezleten szerénységem volt

az, aki indítványoztam az egyes tiszteletdíjak eltörlését s a többiek leszállítását, utalva arra, hogy az tisztség és nem hivatal, melyet nobile officiumnak kell tekinteni, melyből származó munkát elvégezni, minden tisztviselőnek kötelessége. Indítványom elutasított. 1931 őszi közgyűlésre írásbeli indítványt adtam be a szanálásra nézve. Indítványom és javaslatom a számvevőszéknek adatott ki javaslattételre és hogyan hogyan nem történhetett, javaslatom a közgyűlésen nem tárgyalatott — hogy kinek mulasztásából, nem kutatom —, de bizonyára nem tetszett a javaslatban foglalt illetmények redukciója. A költségvetés megállapított, a 37 filléres járulék 24 fillerre szállított, de a hivatalok maradtak, a tisztségek nem vonódtak össze, egyedül az új esperes értve meg az idők intését, önként lemondott káplántartási jogáról.

Ez a mi szanálásunk!

Hogy mi van az egyházakban, mennyi adó foly be, hogy nem fizetik lelkész és tanítókat, árverezik az adós egyháztagekat — mellékes —, csak mutassuk, hogy komplett egyházmegye vagyunk 9 pecsétos hivattal és van 5 közpapunk, kiket 17 rangjelzésű tiszt dirigál.

*

Szomorú valóság! Intő helyzet! Én csak attól félek, ha idejében nem gondolunk a helyzet megoldására, — pedig már ütött a 24. óra — késő lesz a felébredés, egyházaink és tisztviselői mind összeroppannak a teher alatt.

Szanálni kell minden téren és nekünk lelkészeknek követni kell a világiakat, kik önként sőt még áldozathozattal állanak az egyházépítők soraiban. Tanuljunk tőlük, kövessük a mi fejkölt gondolkozású vezéreinket, a mi hithű egyházmegyei gondnokunkat, aki fáradt erejét is ifjúi hévvel állítja egyháza építésének szolgálatába.

Nagylónya.

Babus Gyula,
lelkész.

ISKOLA

A tanító tekintélye.

1880-ban léptem a pedagógiai pályára. Nem tegnap volt!... Az elmúlt idő alatt láttam, hallottam, olvastam, tapasztaltam, átéltem sok mindent, mégis kénytelen vagyok megállapítani, hogy a tanügyi társadalmat — egészében — ma is azok a kérdések foglalkoztatják, amelyekért akkor izgultunk. A tanügyi lapok legfőbb témája ma is a tanító tekintélye és ami vele kapcsolatos, attól el nem választható: az anyagi kérdés, a fizetés ügye.

Tanítói tekintély ?!...

Mi oka lehet, hogy immár 50 esztendő sem rendezte ez ügyet annyira, hogy ne kelljen még ma is — és ne kellene Isten a megmondhatója! —

még hány évtizeden át ugyan-e téma miatt gyötrődünk?!

Mint hogy nem mai keletű a kérdés, vissza kell mennünk a kezdetre, amikor nem volt iskolázott, szakképzett tanító, hanem volt rabszolga, aki az úrfit tanította, nevelte — és ha az úrfi nem tanult: a rabszolgát verték el. (Ma meg a tanítót szidják, okolják.) Volt aztán béres, eszmadia, kondás, kicsapott diák, lezüllött színész, obsitos katoná és más ilyen lehetetlen figura, akiket a szépírók, a színműírók, az anekdotázók olyan alaposan kikezdték, hogy az akkor szerzett tekintélyminust ma sem tudjuk plusra változtatni, sőt még csak le sem tudjuk konduktlistánkról radirozni.

Úgy belevésődött a kinevetni, lenézni való tanító fogalma a közelünkbe eső vezetőemberekbe (pap, jegyző, tanfelügyelő stb., hogy följebb ne is menjek), mint a legfinomabb acél- fegyvercsőbe a rozsdá. Ezt sem lehet innen teljesen eltüntetni. Ha valami savval netalán kivesszük is: nyoma, a ragya — megmarad!...

A Vasárnapi Ujság régi évfolyamait böngészgetve, az 1869-i évfolyam 36. számában ezt a jellemző értesítést találtam: „— Pusztandódon egy igen képzett öreg ember él, ki nyáron mint kondás keresi kenyerét, télen pedig a tanyái gyermekeket oktatja szép sikerrel az elemi tudományokban. E férfit a környéken csak tudós Jánosbácsinak nevezik, és már több évtized óta viseli kettős hivatalát.”

Ilyen tudósjánosbácsik alapozták meg a tanító tekintélyét! Példát az idősebb kartársak saját tapasztalataikból is citálhatnak; magam is szolgálhatok többel. A legjellemzőbb ez: az 1880-as évek legelején ismertem a Csepelszigeten egy kollégát, aki az év nagy részén talpig fehérben és mezítláb járt; tanított, kántor is volt, kapált, kaszált és — napszámba is járt... Ez is — „Jánosbácsi” volt.

Nos, kérem, ez az első alap ok. Az újabb nemzedék nem is gondol erre, csak a jelent látja. Tudja, hogy ő igen sok évi iskolázás után foglalta el néptanítói állását. Tudja azt is, hogy alaposan kiképezték és mindenféle tudományban (amennyire kell), otthon van. Ennélfogva néha túlságosan is érzi azt a negligálást és fáj neki, amit különösen némely falusi pontentát részéről tapasztal. Eltölti a keserűség, elveszti életkedvét és szaporítja az elégedetlenkedők táborát, — mondjuk: joggal.

Pedig nem a mai tanító személyében van a második alap-ok, hanem a tanítóképzőkben. Értvén ez alatt nemcsak a tanárokat, hanem magát az intézményt, a tantervet, az ehhez csatolt utasítást.

Mi ennek az állításnak az alapja? Elmondom.

A tanítói pályára (a mi időkben is úgy volt) nem az úrfiak mentek, akiket odahaza nemcsak tanítottak, tanítottak, de neveltek és társadalmi életre is kipalléroztak, hanem túlnyomóan a szegényszülők gyermeke került a

képezdékbe, hogy onnét 4—5 évi tanulás után (tehát minél hamarabb) kenyér legyen a kezébe.

Otthon a család kenyérgondokkal küzdött, társadalmi érintkezésre, illemszabályok gyakorlására bizony nem igen került sem mód, sem alkalom. Mint köszörületlen, nyers gyémánt került a fiú a szakiskolába. Talán itt pótolták, amit a család akaratlanul mulasztott? Dehogy! Hanem megtömték az ifjú fejét annyi tudománnyal, hogy a végén szegény 18—20 éves fiú szinte tudósakadémiának képzelte önmagát.

Kikerült az életbe — esetleg kitűnő diplomával. Azt hitte, hogy ő immár valaki. De nagyon hamar érezte, hogy ha az intézetben elsődiák volt is a tanulásban, odakint, az életben csak egy nagy semmi. Nem veszik észre, mert nincs társadalmi érintkezésben semennyi gyakorlata. Kacagtatóan szegletes, a magaviselete kész komikum. Ő a hibás? Nem! A szülői ház? Csak részben. Hát vajjon ki? Csak a felsőbb nevelés, ahol nem adtak a leendő néptanítónak semmit, amit az emberek iskolán kívül értékelnek. Nem nevelték társadalmi egyednek, hanem csak tanítónak. A legtöbbnek nincs modora. És mert ezt minden pityipalkó észreveszi, kész a szentencia: A tanító?... Hahahaha!...

Hogy a főiskolai fiatalságot sem nevelik az egyetemen? — Félig igaz. Az egyetemen érettségi után pár ezer tanuló van, akik különféle tömörülésekben a tanárelnökök vezetése alatt részt vesznek mindenféle társadalmi mozgalomban. Egyetem nem kis városkában van, hanem olyan helyen, ahol elég alkalom adódik a fiatalság pallérozására. Ezzel szemben a tanítóképző kisebb-nagyobb községekben van, a tanulók létszáma is kicsi, az elébb mondott okoknál fogva sem tudja egyik a másikat nevelni, — főképpen pedig: minthogy a heti óraszám nem 16—20, hanem 30—40, ennél fogva a prepának ideje sincs mással foglalkozni (Ez a *prepa* cím is szinte úgy hat, mint az a bizonyos — sárgafolt.) És ami lényeg: a főiskolás ott kezd, ahol mi már mint kész ember az étellel való birkózást kezdjük. Aki 15—16 éves, azt nevelni is kellene! Az öt tanulmányi évből erre is kellene, hogy fussa.

Tanítói pályára ma sem megy vagyonos szülők gyermeke. Miért menne?! Azért a kotyomfitty fizetésért?! Aztán meg a vagyon protekciót is teremt: a posta, távirta, vasút, város, megye, miniszteriumok stb., stb. mind arravalók, hogy a — „jócsaládok” — esetetét befogadják.

Hát kérjük szeretettel, ez a harmadik alap ok: csupa szegény ember gyermeke ment pedagógusnak. Ez a — szegény — nem csupán a vagyonra vonatkozik, hanem az összeköttetésekre, a családi helyzetre is. Ne rösteljük bevalani: így volt, és nagyrészt így van. És amíg ez így marad, a tanítói tekintély után is csak áhítozhatunk.

Azt felelhetné erre valaki: Az egyén legyen

súlyos, az egyén adjon tekintélyt az állásnak. Nagyon régi szólásforma! Megdönti azonban, amit fentebb elmondtam és amit kiegészítetek azzal, hogy mindaddig, amíg a félszázados óhaj — alapos fizetésrendezés — meg nem történik, addig nem várhatjuk, hogy a jócsaládok leereszkedjenek (? felemelkedjenek!) hozzánk, és míg a képezdék *csak szakképeznek*, de nem adnak egyúttal társadalmi rutint is: nagyon kevés százalék kerül onnan ki olyan, hogy mindenki kénytelen legyen elismerni benne a tekintélyes embert.

A tanítói tekintély kérdése, meg a fizetésrendezés annyira összefügg, hogy a mai társadalmi berendezkedés mellett emez nélkül, amaz sem lehetséges. Szegényembernek szegény a sora! Ferde sarkú cipő, kitérdelt nadrág, celluloid vagy rojtozott gallér nem jó ajánlólevelek!

Ezt érezték elődeink is. Az akkori Néptanítók Lapja is kénytelen volt ezzel a kérdéssel foglalkozni, mert akkoriban szintén rettenetes volt a helyzet. *Odafont* is érezték. Segíteni akartak, de amint most sincs erre a célra, üres volt az államkassza. Ezért aztán a hivatalos lap azt ajánlotta, hogy gyűjtsünk kőrisbogarát, szappangyökeret, kakukfűvet, ökörfark kórót, tenyészünk selyembogarát — a népnevelés nagyobb dicsőségére. Ismertem 1878-ban olyan segédtanítót Somogyban, aki *évi fizetésül* tizenkettő forintot kapott (olyan, amilyen teljes ellátás mellett). Állomáshelyéről gyalog és mezitláb ment a szomszéd városba vásárra — csizmát venni. — Visszafelé pedig botra akasztva a vállán vitte haza, nehogy... kopják! Tíz évvel később Borsodban volt szerencsém olyan kartárshoz, aki összes évi fizetésül (lakással) 70 forintot nyugtázott, de ő egyúttal pap is volt, egyházi is, jegyző is... Mikor később beütött a 300 forint: főispánoknak gondoltuk magunkat. Hát még utóbb a 400 forint?!... Igaz, ezekkel szemben: magam is megértem, hogy hat hónapig egy krajcár fizetést sem kaptam: — „Nincs kérem a kasszában!” — Éltem hitelből...

Hát lehetett fehérsóruhás, mezitlábás, tizenkétforintos, hetvenforintos, hitelből élő, mindentvégző tanítónak tekintélye?!...

Hát lehet az *igy* megbecsült tanítótól viszont becsületet munkát várni?! élhet az ilyenben egy szemernyi idealizmus, ami nélkül a tanító csak hivatalnok, aki órát tart?!

Horváth E. János.

IRODALOM

Általános vallástörténet. I. kötet: I. Bevezetés a vallástörténetbe. II. A vallásos élet jelenségvilágának átnézete. — Írta: Dr. Varga Zsigmond, a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetemen a vallástörténet ny. r. professzora. —

Debrecen, 1932. Szerző saját kiadása. Nagy 8-rét, 310 lap.

Közel félszázada (1876—1877), hogy dr. Kovács Ödönnek, az akkori magyar protestáns theologiai irodalom egyik vezéralakjának „A vallásbölcsezet kézikönyve” c. nagy műve megjelent. Ez a mű esemény volt az akkori könyvpiacra, mert a magyar tudományosságunk egy olyan, a külföldön már akkor gazdagon művelt tárgykörbe való bekapcsolódását jelentette, amelyre addig nálunk öncélúlag senki nem fordított rendszeres figyelmet és munkásságot, legföljebb csak más tudományos tárgykörökkel (néprajz, nyelvészet, régészet, őstörténet stb.) keltett annyi-amennyi érdeklődést. Első kötete a vallásalakok történetét, a második a vallásbölcseleti rendszerek történeti átnézetét tartalmazta s mindkettő a magyar protestáns szellem akkoriban újból jelentkező tudományos energiájának volt igen szép bizonyossága s az itthoni protestáns vallástudományi gondolkozást hosszú időre jelentékenyen befolyásolta. — A műnek ezt a vitán felül álló érdemét nem homályosíthatta el az a körülmény sem, hogy a főként Pflleiderer Ottó hasonló tárgyú nagy művéből merített történeti anyaga, felfogása és módszere már megjelenésekor sem egészen állott a fiatal, de gyorsan izmosodó vallástörténeti tudomány külföldi haladásának színvonalán. Akkor már — körülbelül egy emberöltő hiján — két százada tartott hazánkban az az állapot, hogy protestáns theologiai tudományosságunk (amint különben a római katolikus is) a külföldi tudományos fejlődésnek csak lassan és sok késéssel ballagott a nyomában s ez általános hátramaradáshoz képest mégis csak nagy és tiszteletreméltó haladást jelentett a híres nagyenyedi professzor két kötete.

Azóta magyar protestáns tudományos irodalmunk a vallástörténet terén csak kisebb-nagyobb kompendiumokat termelt ki, amelyek az újabb tudományos haladást teljes elismerésre méltó módon igyekeztek érvényesíteni, de részint kis terjedelmük, részint pedig az a közös sajátságuk, hogy elsődleges forrásokból vagy nem, vagy csak igen csekély mértékben merítettek, nem tehette őket a külföldi tudomány-nal versenyképesekké, ami egyébként nem is volt céljuk. Ilyen versenyképes művet a magyar protestáns irodalom már egy évtized óta éppen ennek a műnek kiváló szerzőjétől várt, akiről — itthoni viszonylatban példátlanul nagyarányú addigi tudományos munkásságából — már akkor is minden hozzáértő tudta, hogy az általános és a keresztyén vallástörténeti s emellett a keleti nyelv- és művelődéstörténeti kutatásnak európai viszonylatban is elsőrangú mestere, akit — magyar protestáns theologusok közt újabb időkben egészen ritka tüneményként — a Magyar Tudományos Akadémia is megkoszorúzott. Tíz évi csöndes, önmegtartózkodó, megfeszített munkásság eredményeképpen a

nagy mű Isten jóvoltából végre készen áll. Egyelőre csak ez az első, alapvető kötete jelenthetett meg, az is a szerző saját kiadásában, ami époly szép világot vet írójának nemesak a szellemi, de még az anyagi térre is kiterjedő ritka önzetlen áldozatkészségére, mint amilyen szomorúan jellemzi magyar protestáns tudománypolitikánk teljes szervezetlenségét s éppen a legnagyobb és legtisztább tudományos értékek támogatására egyáltalán be nem rendezkedett voltát. Nemesak a német protestáns tudományos világban — amelyhez elvégre e tekintetben ne hasonlítgassuk magunkat! — de pl. a mihozzánk képest alig felényi-harmadányi lélekszámú francia protestánsok között is elképzelhetetlen volna, hogy egy ilyen standard-munkának a szerző saját veszélyére kelljen megjelennie!

Le kell mondanunk a hatalmas munka részletes ismertetéséről és bírálatáról, amit — egyebekről nem szólva — e helyet már csak terünk sem enged meg. Csak röviden jelezhetjük, hogy a cimben jelzett két főrésznek megfelelően ez az első kötet egyfelől a vallástörténelemnek a tudományrendszertani elhelyezését állapítja meg s egyéb alapvető elvi és módszerei kérdéseket tárgyal, másfelől a vallás fenomenológiáját adja, ez utóbbi, jóval nagyobb részében tárgyalva az istenfogalom fejlődését, azután az ember életének és rendeltetésének fölfogását s az Isten és az ember közti viszony kifejeződését a különböző vallásalakokban és típusokban. Első tekintetre szembeötlő s az alaposabb tanulmányozás során csak még szövegben megmutatózó jellemzői: mindenütt a legelsőrendű forrásokra való visszamenetel, amit a szerzőnek óriási ó- és újkori, keleti és nyugati nyelvismerete s ebben a tárgykörben közel negyedszázada rendkívüli tehetséggel, nyilvánvaló elhivatottsággal és megfeszített szorgalommal való munkálkodása tett lehetővé, amellől a vonatkozó külföldi és hazai tudományos irodalomnak a legapróbb részletkéig való s a legmodernebb fejlődéssel pontosan lépést tartó ismerete, továbbá a pompásan áttekinthető rendszerezés, az előkelően tudományos színvonalú, nemes, világos, kezdőknek is könnyen érthető előadás és az egészet át- meg átható komoly evangéliumi keresztyéni, hitvalló theologusi szellem. A sok között egyik külön nagy értéke a *magyarországi vallástörténelmi kutatások* gazdag és a legapróbb könyvészeti részletekre is kiterjedő kritikai átnézete, a magyar tudománytörténetnek ez eddig meg nem írt egyik legfontosabb fejezete, amelynek megírásához nemesak nagy szaktudósnak, de emellett olyan könyvtári szakembernek is kellett lennie a szerzőnek, mint amilyené dr. Varga Zsigmond képezte magát ki a kollégiumi anyakönyvtár szolgálatában — s annak eladdig el nem ért fokú fölvirágoztatásával — két évtized alatt.

A vallástörténelem tudománya az emberi

szellem életében szakadatlanul folyó isteni munkának legfényesebbre csiszolt tükre. Hívő lélekkel való alapos tanulmányozása a keresztyén theologus számára nélkülözhetetlen, mert a keresztyén vallásban és annak Szentírásában rejlő egyedülvaló és mindörökre tökéletes isteni Kijelentésnek tiszta fölismerése és hű tolmácsolása *emberileg*, a fegyelmezett elmemunka oldaláról akkor van legjobban biztosítva, ha kétségtelenül meg tudjuk különböztetni a Biblia és a keresztyén vallás történelmi valóságaiban az általános emberi elemet, az egyetemes vallástörténelmi fejlődés hatásait és lecsapódásait az egyetlentől, az egyszerűtől, az abszolút értelemben istenitől. Amikor tehát most a Varga Zsigmond tudománya, áldozatkészsége s e keserves viszonyok közt is rendületlen hite kezébe adja a magyar protestáns theologus-világnak az első, minden vonatkozásban modern tudományos színvonalon álló, de végső elemzésben mégis csak a régi és örök isteni igazságokról bizonyosságot tévő magyar nyelvű vallástörténelmet, ezzel nemesak magát a tudományt gazdagítja, nemesak a magyar névnek és a Tisza István egyeteme református hittudományi karának szerez újabb becsületet, hanem egyházunknak is nem mindennapi szolgálatot tesz, mert annak theologailag képzett és kiképzendő bizonyoságtevőit eddig rendelkezésre nem állott, fényes és éles új eszközökkel és fegyverzettel látja el az Ige szolgálatára és harcaira. **R. I.**

Mesgyn címmel jelent meg Pünkösztör Muraközy Gyula református lelképásztor két kecskeméti búcsúbeszéde és a budapesti beköszöntő prédikációja. A 20 oldalas emiékfüzetet a kecskeméti Keresztyén Ifjúsági Egyesület adja ki igen szép kiállításban, finom papíron, melyet a lelképásztor jólsikerült fényképe is díszít. A füzet ára mindössze 50 fillér, hogy a szerényjövedelműek is könnyebben megvásárolhassák. — Kapható a budapesti Kálvin-téri református lelkész hivatalban, a Keresztyén Ifjúsági Egyesületben (Horánszky-utca 26. sz. II. em.) és 50 filléres bélyeg ellenében a kecskeméti Kultúra-könyvkereskedésben.

HALOTTAINK

Bartha Bálint, az óvári-i (elszakított terület) református egyház buzgó és érdemes kántortanítója, életének 69., tanítói működésének 42. évében, folyó hó 7-én meghalt.

KÜLÖNFÉLÉK

Az egyházkerületi gyűlés május 18-án kezdődött. Sokan jelentek meg az első napon, de a második nap is teljesen megtelt a terem. A Kollégium ügyei s köztük különösen a könyv-

tár ügye nagy érdeklődést, sőt részben izgalmat keltett. A jövő számban bővebben tudósítjuk olvasó közönségünket.

Három új tanácsbíró tett esküt az egyházkerületi közgyűlésen: dr. Erdős Károly, Koppányi Kálmán és Juhász Nagy Sándor. Az Isten Szent Lelke vezesse munkájukat.

Az esperesek közt is kettő új. Palágyi István beregi és Kun Szabó Gyula felsőszabolcsi. Az egyházkerületi közgyűlés tagjai szívesen üdvözlötték az új társakat.

Az új egyházkerületi ügyész dr. Erdős József lett. A másik jelölt dr. Thury László volt, aki a kollégium ügyében nagy buzgósággal és hozzáértéssel járt el. Az új egyházkerületi ügyész dr. Erdős József nyugalmazott egyetemi tanárnak, a magyar tudomány és református egyházunk e kiváló büszkeségének fia. Édesanyja György leány volt, György József volt szatmárnémeti nagynevű lelkész leánya, György Endre unokahuga s unokája Fésős Andrásnak, az egykori egyházkerületi főjegyzőnek, e révén közel rokona Némethy Károlynak, a budapesti egyházmegye jeles gondnokának. Szóval a származása is predestinálja arra, hogy az egyháznak szolgáljon. Nagyon kedves esemény volt, hogy ugyanazon a napon választották meg az egyik testvért egyházkerületi ügyésznek, amelyen a másik testvér — dr. Erdős Károly — mint tanácsbíró esküt tett.

Búcsúzik az egyetem. A tudományegyetem új központi épülete majdnem egészen készen áll és szeptemberben átadatik rendeltetésének. Sőt ünnepélyes átadása pünköst első napján már meg is történt. Ezen az ünnepélyen a kormányzó Petri Pál, a kormányt Szily Kálmán államtitkárok képviselték s a rektoron kívül Szily Kálmán, Baltazar püspök, Vásáry polgármester és a társegyetemek képviselőiben Kolosváry Bálint budapesti jogkari dékán mondtak szép beszédeket. Püspök úr beszédét mai számunkban vezető helyen közöljük. Az egyházkerületi közgyűlés első napján pedig, mingyárt a megnyitás után, jelentkezett az egyetem küldöttsége és engedelmet kért, hogy a gyűlés előtt megjelenhessen. Neuber Ede rektor, a négy fakultás egy-egy képviselőjének élén, meghatóan szép beszédben fejezte ki az egyetem köszönetét azért, hogy a Kollégium majd két évtizeden át hajlékot adott az egyetemnek és tett bizonyosságot arról, hogy az egyetem sok szellemi és erkölcsi értékkel gazdagodott a kedves kapcsolat folytán, amelyet fenntartani s erősíteni igyekszik. Püspök úr meleg szavakkal válaszolt a rektor szavaira s ezzel a némiképp történelmi jelentőségű búcsúzkodás véget ért.

A város és a Kollégium között a viszony évszázadok óta mindig a legbensőségesebb volt, de talán sohasem olyan mértékben, mint a háború és gazdasági leromlás után következő években. Már Magoss György polgármester meglátta,

hogy a Kollégiumnak fennmaradása függ a város támogatásától és sietett a régi adományokat évről-évre magasabb százalékos emeléssel valorizálni. Vásáry István polgármester pedig, mint a debreceni egyházközség főgondnoka s a Kollégium helyi gondnoka is működik, tehát nemcsak a városnál viseli a legnagyobb jóakarattal a Kollégium gondját, hanem személyes működésével is részt vesz a Kollégium megfartásában. Éppen ezért egyházi oldalról is nagyon vigyázni kell arra, hogy a kedves kapcsolatot ne lazítsuk, vagy kedvetlenséget ne okozzunk.

A könyvtár kérdésében folyt vita alkalmával egyik szónokot elragadta a hev és a városi segélyek mértékét illetően téves megjegyzést tett. A tárgyalt ügy előadója nyomban utána kijelentette ugyan, hogy *Debrecen város, ámbár a mostani nehéz viszonyok közt minden kiadását nagy mértékkel, néhol félösszegig redukálni kénytelen, a Kollégium minden segélyét ma is száz százalékban szolgáltatja ki s az egyházkerületi közgyűlés zúgó tapsa közt utasította vissza a Debrecen várost méltatlanul ért támadást, mégis a kapcsolat szilárdságának rendkívül becses voltára tekintettel az elnökség is szükségesnek látta ez ügyben nyilatkozatot tenni s a közgyűlés előtt az elnökség nevében püspök úr a következő, jegyzőkönyvbe is foglalt nyilatkozatot tett: Ha bármely itt elhangzott nyilatkozat sértő volt akár Vásáry István polgármester személyére, akár a városra vonatkozóan, az egyházkerületi közgyűlés ezzel nemcsak nem azonosítja magát, sőt mivel mindenki jól ismeri Vásáry Istvánnak nemcsak polgármesteri tisztében, hanem az egyházkerület és a Kollégium közvetlen szolgálatában is teljesített kitünő szolgálatait, úgy óiránta, mint a Kollégium iránti áldozatkészségét évszázadokon át nagy tettekkel bizonyító Debrecen város iránt a legnagyobb bizalommal és tisztelettel viseltetik és e bizalom nyilvánítása mellett kéri mind a polgármestert, mind a várost, hogy a mindig tapasztalt jóságukat tartsák meg tovább a Kollégium iránt. Az egyházkerületi közgyűlés szünni nem akaró tetszésnyilvánításokkal tette magáévá az egyházkerületi elnökség kijelentését.*

Amint mi ismerjük Vásáry István polgármestert és a Debrecen város vezetésében uralkodó szellemet, ott az egész elszólást egészen imponderabilisnak fogják ítélni és a közgyűlés egy tagjának szava vagy gondolata miatt az egyházkerületi közgyűlésre, vagy éppen az egész egyházkerületre nem vonnak semmi kedvezőtlen következtetést. Jól tudják ugyanis, hogy a városi közgyűlésen is hangzik el néha olyan nyilatkozat, amelyet a város közönsége gondolatának ugyan senki sem képzel.

Mindazáltal nagyon jó volt az elnökség előkelő szellemű nyilatkozata.

Az Országos Ref. Tanáregyesület közgyűlését május 17-én Czegléden tartotta. Vitéz dr. Besenyei Lajos debreceni református főgimnáziumi igazgató elnöki megnyitójában megemlékezett

az Egyesület 30 éves megalakulásáról; a magyar kálvinista köznevelés válságának legfőbb oka — mondotta — a túlságos és szertelen államosítás. Nem a minden áron való államosítást kell hajszolni, hanem vissza kell térni az anyagi önállóság útjára. A régi, puritán nevelésnek kell érvényre jutnia. Az üdvözlések után Péter Zoltán debreceni református gimnáziumi tanár „A magyar tanárság jövője” címmel tartott előadást és indítványozta, hogy a tanári együttműködés elősegítésére a különböző tanári egyesületek legalább három évenként gyűljenek össze. A megbeszélések során több kérdést tárgyaltak. A gyűlés rendezését a mindenki által tisztelt tudós, Czegléden lakó S. Szabó József ny. tanker. főigazgató végezte.

A Péterfia-utcai egyházrész összejöveteli óráján, május 17-én este 6 órakor dr. Tankó Béla egyetemi tanár a hit által való megigazulásról tartott előadást.

A magyar református külmisszióért. A Wekerle-telepi munkásgyülekezet elhatározta, hogy templomába állandó külmissziói perselyt állít fel. A pécsi református egyház egyetemlegesen belépett a Magyar Református Külmissziói Szövetségbe s minden évben a külmissziói vasárnap perselypénzét tagsági díj adja. — A szatmári egyházmegye fehérgyarmati tavaszi közgyűlésén kimondotta, hogy minden egyházközsége az áldozócsütörtöki missziói ígehirdetés perselypénzét ezután minden esztendőben a külmisszió javára adja. Így valósulhat meg magyar részről Krisztus missziói parancsa és így hozhat gyümölcsöt az elvetett mag Isten Szent Lelke ereje által.

A konfirmált növendékek megvendégelése. Debrecenben áldozócsütörtökön több száz konfirmandus járult az Úrasztalához. Ebből az alkalomból mindegyik egyházrész a körébe tartozó növendékeket megvendégelte és egy-egy bibliamagyarázat alapján kérte a konfirmáltakat, hogy hű munkásai legyenek egyházunknak.

Vallásos-ünnepély Hajdúszoboszlón. A hajdúszoboszlói református leánybiblikör május hó 5-én, délután szépen sikerült vallásos-ünnepélyt rendezett a templomban. Előimádságot mondott Demjén Ferenc lelkész; a leánybiblikör énekkara után Csikesz Sándor debreceni egyetemi tanár tartott bibliamagyarazatot. A szavaltók és Fehér János segédlelkész szólóéneke méltó volt az ünnepélyhez.

A nagybányai református egyházmegye lelkészei folyó hó 14-én lelkészértekezletet tartottak Szatmáron, amelyen Oláh Sándor egyházmegyei főjegyző az új liturgiát, dr. Harcsár Géza egyházkerületi ügyész a konverziós törvényt ismertette; az ismertetéseket megbeszélés követte.

Mennyi iskolát tartanak fenn református egyházaink? A Konvent legutóbbi gyűlésén megállapította, hogy Csonka-Magyarország

összes reformátusainak lélekszáma a múlt év nyarán 1.777,286 volt. Ezek fenntartanak 19 fiúiskolát 6500 tanulóval, 4 leányközépiskolát 1500 tanulóval, 6 tanító- és tanítónőképzőintézetet 1000 tanulóval. A népoktatást szolgálja 14 polgári iskola 2000 tanulóval és 1162 elemi iskola 124,000 növendékkel.

Adalék a lelkészválasztás történetéhez. Az egyházkerületi bíróság helybenhagyta az egyházmegyei bíróság ítéletét, mellyel Diószegi Mihályt lelkészi állásától elmozdítja. Panaszos a felebbezéséhez orvosi bizonyítványt csatolt annak igazolására, hogy a panaszlott cselekmények elkövetése idején beszámíthatatlan volt, de betegsége már javulás útján van. Rebus sic stantibus: bizonyos ugyan, hogy nem alkalmas az állás betöltésére, de a szerencsétlen, szanatóriumba való embert csak sajnálni lehet. Azonban: azt a betegséget nem lehet félév alatt megszerezni, amennyi a választástól a cselekmények elkövetéséig eltelt. Micsoda választási rendszer az olyan, amely lehetővé teszi a legelőkelőbb állások egyikére olyan szerencsétlen, beteg ember megválasztását, akinek betegségét annak megszerzéséhez vezető életmód már eleve jelezte.

Balatonalmádiban az Országos Református Tanító Egyesület Dobó Sándor üdülőházában az ORLE tagjai ugyanazon díj ellenében nyernek napi ellátást, mint az ORTE tagjai. Felkérjük azokat a lelkész urakat, akik az üdülőt maguk, vagy családtagjaik részére igénybe óhajtják venni, hogy igényüket az ORTE központi irodájában (Debrecen I. postafiók 124) jelentsék be. Napi ellátási díj ORLE és ORTE tagoknak és családtagjaiknak, a mellékdíjakkal együtt 4.20 pengő. Nyolc éven aluli gyermekek részére 3 P. Az ellátás alatt napi háromszori étkezés, lakás, kiszolgálás, tisztogatás és az ágynemű mosása értendő. A szobák 2—3—4 ágyasak. A kétágyas szobákat házaspároknak tartjuk fenn. Ágyneműt az ORTE ad, az ágyakban azonban csak kemény fejköszörvények vannak. Tollpárnát, törülközőt nem adunk. Jelentkezéskor küldött előleg ellenében szobát feltétlenül biztosítunk. Az üdülési díjak részletekben előre is fizethetők. Erre a célra csekklapokat küldünk. Az előre beküldött összegek megérkezésekor elszámoltatnak, amikor az ellátási díjak az üdülés tartamára előre kiegyenlítették. A hajdúszoboszlói gyógyházban az ORLE tagok, mint az ORTE tagok napi 90 fill. lakásdíjat fizetnek. Az étkezés jó és olcsó, a bennétkezés azonban nem kötelező. Részletes felvilágosítással szíves készséggel szolgál az ORTE központi iroda (Debrecen I. postafiók 124).

TARTALOM: Dr. Baltazár Dezső püspök beszéde az egyetem központi épületének megnyitásán. — Egyház: Babus Gyula: Szanálás. — Iskola: Horváth E. János: A tanító tekintélye. — Irodalom. — Halottaink. — Különfélék.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓIT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve, 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsir-bödönök, dísznőző-kések, húsvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932-1018

Konfirmációra legszebb ajándék!

Dr. Révész Imre: Imádkozó magyar című imakönyve papírkötésben, vörös metszéssel. . . . . P 1-20
Ugyanaz egészvászonkötésben, vörös metszéssel. . . . . P 2-20
Ugyanaz párnázott díszvászonkötésben, vörös metszéssel . . . . . P 4-50
Ugyanaz párnázott bőrkötésben, arany metszéssel. . . . . P 8-40

Konfirmációi ajándéku legalkalmasabb:

Dr. Erdős Károly: Az én vallásom c. kiskönyve. . . . . —66 fillér
Uray Sándor: Iskolások imakönyve —24 „

Konfirmációi előkészítésre ajánljuk:

Soltész János: Konfirmációi Káté . . . P —40
Dr. Halmi János: Református keresztyén Kis Káté a Heidelbergi Káté alapján P 1—
Nagy István: Debreceni konfirmációs Kis Káté . . . . . P —20
Dr. Révész Imre: Öntudatos hit. . . . . P —60

Konfirmációi emléklap,

kicsi, kétszínű nyomással, darabonként. . . . . —08 fillér
Konfirmációi emléklap egyszínű nyomással, darabonként . . . . . —12 „
Konfirmációi emléklap négyszínű nyomással, darabonként . . . . . —20 „

Kapható:

„MÉLIUSZ“
könyv-, zenemű-, papír- és írószerkereskedésben
Debrecen, Ferenc József út 26.